

mem v nekaj besedah, ki so zapisane v knjigi Sto slovenskih vrhov (str. 159): »Besedo *Greben* bomo v našem primeru pisali z veliko začetnico in izgovarjali s poudarkom na prvem zlogu, ki ima ozki /e/. Ta izgovarjava je doma pri ljudeh v okolici Kamnika. Ker jo uporabljajo tudi brez pridevnika *Kalški*, je pravo lastno ime in je velika začetnica upravičena. Tako rabo so

uveljavljali že stari mojstri **Arnošt Brilej, Franče Avčin, Vlasto Kopač, France Planina, Valter Bohinc** in najbrž še kdo.«
Isti mojstri so tudi vedeli, da se pravilno reče in piše Veliki Greben in Mali Greben, ki sta tudi doma nad Koncem. Naj nam bo po njihovem zgledu dobro v domačem zavetju. Nikar ga ne prepahajmo s tujo (ne)učuenostjo!

ZA ČISTE GORE, 99. NADALJEVANJE

POSTELJA IN SMETNJAK NA HRBTU

MARJAN BRADEŠKO

Ni dvoma, da je naša dežela mnogo preveč umazana in zastrupljena. In govoriti o tem je premalo. S skromnimi dejanji, ki od nas ne zahtevajo kakšnega posebnega napora, lahko kot posamezniki veliko prispevamo k lepši in čistejši podobi naše okolice. Prav tisti, ki veliko zahajamo v take konce narave, ki naj bi bili še neonesnaženi (pa so nekateri presenetljivo prav umazani), lahko brez prevelikega truda poskrbimo za boljše stanje. Z dvema drobnima navadama - z odnašanjem smeti iz gora v dolino in s spanjem v bombažnih vrečah po planinskih postojankah - bomo naredili dobršen korak k čistejšemu svetu okrog nas.

Začnimo s smetmi. Že davno so minili časi, ko so priporočali zatikanje smeti za skale in podobne skrite koticke. Danes je na žalost veliko takih, ki smeti niti ne skrivajo, ampak vržejo, kamor pač nanese. Nekateri se celo potrudijo in jih ob bolj prometnih poteh (npr. pri 'Pastirjih' pod Kamniškim sedlom) vržejo v sod. Prava potuha so ti sodi, povrhu pa prav grdo zarjavili (da plastičnih niti ne omenjam).

Sod ob poti se namreč prav hitro napolni. Pa še preden je poln, veter, ki v hribih ni ravno nežen, veselo raznese precej vsebine naokoli. Sod dobi kupček, zatem kupček zraste še okoli - in sredi januarja je segal pri že omenjenem primeru (ki sploh ni edini, ki sem ga videl) v radiju kakih petih metrov okoli soda. Nehajte že s temi nesmisli, kdorkoli že ste, ki jih postavljate!

Zadeva je preprosta. Ko sem začel hoditi po gorah, tudi sam nisem vedel, kam s smetmi. V nahrbtnik že, toda kam? Med še neporabljeno hrano? Ni ravno estetsko. Potem sem začel jemati od doma posebno vrečko, kamor sem spravljaj ostanke. Pa sem jo mnogokrat pozabil. Toda: mar nimamo s seboj vedno kakšne embalaže, kamor se da spraviti vse, kar ostane za nami? Popiješ sok in poješ ribjo konzervo. Konzervo enostavno 'zbašeš' v embalažo od soka. Pa še papirnat ovitek od konzerve gre zraven - in še in še. Ne boste verjeli, kako na majhno se da vse spraviti, le malo tlačiti je

treba. Če je bil sok morda še litrski, nastane v dveh dneh pohajanja po gorah prav čedna 'opeka', ki je lahka in ne zavzema prav veliko prostora. Vsekakor manj kot prej, preden je bilo še vse polno. Pazite le, ko zadeve stiskate na manjšo površino! Sam sem se enkrat prav pošteno urezal ob pokrov pločevinke. Embalaža je lahka, praktično v enem kosu in ne zavzema prostora. To pa ne bi smelo motiti nikogar. Sam jo ponavadi prinesem prav domov, saj se v dolini niti ne spomnim, da bi jo vrgel v prvi smetnjak.

Danes že obstajajo posebne vrečke, ki se jih menda dobi tudi pri nas in so namenjene ravno odnašanju smeti v dolino. So nekoliko večje, da gredo vanje tudi smeti z večdnevnih tur; v začetku je bilo to namreč namenjeno udeležencem raznih trekingov.

Organski odpadki ne predstavljajo večjih težav, saj jih je ponavadi malo (vse pojemo). Ogrizek od jabolka lahko mirno potisnete tudi za kakšno skalo, saj bo prav kmalu zgnil ali pa ga bo dokončal kakšen ptič. Vsekakor pa ne puščajte napol pojedjenih juh ali polente v kakšnem bivaku, kot nekateri to radi naredijo. Hvala, res nisem prišel še nikoli tako lačen, da bi jedel tisto zeleno pesen in sluz!

Četudi so bivaki na samotnih krajih, imajo očitno nekateri zelo čudne navade, tudi nekateri 'alpinisti'. Obiskovalci se lahko še spomnite okolice Bivaka II, za katerim je pred leti ležal velik kup smeti, kakšna konzerva pa tudi več sto metrov pod njim. Smeti je nekdo pospravil, konzerve pa je rja že dodobra razžrla. Novih smeti na srečo ni več. Vsekakor znak boljših časov!

Druga zadeva je udobje v planinskih postojankah. Nekateri smo zadovoljni s spanjem po podrtjih opuščenih planin, drugi pa hočejo sveže rjuhice, kopalnico in podobno. Saj sliši se lepo, izvedljivo pa je brez večjih težav le po dolinah.

Vsekakor ni prijetno spat na prašnih starih kocih ali povaljanih rjuhah dobro preznojjenih predhodnikov. Zadnja leta je veliko slišati o bombažnih vrečah, ki niso pretirano drage, so prav lahke, zložene zavzamejo malo prostora,

v njih pa si pravi kralj. Vreča je podobne oblike kot spalna, le širša je in je debeline običajnih rjuh. Ima tudi vzglavni del, ki ga je mogoče porabiti kot nekakšno kapuco ali kot prevleko za blazino.

Ni še dolgo, ko sem (kadar sem sploh prespal v kakšni koči) odšel spat ves oblečen in zavit, ker me tiste odeje nekako niso privlačile. Zdaj je drugače. Iz nahrbtnika potegnem svoj 'žakeljček', se slečem do perila in telo sveže oddiha noč, obdano z bombažno svežino lastne postelje. Pa še topleje je, saj se tako zaviti tudi razbrccati ne morem.

Poleg resničnega udobja, ki nam ga taka vreča nudi, je njena ekološka vloga nesporno velika. Ko bo v gore večina hodila s takimi vrečami, bo vsakršno pranje rjuh in onesnaževanje z

detergenti odpadlo, prav tako pa bodo postelje in odeje čistejše, saj bo vsakdo spal 'na svojem'. Vreča se bo, ko bo treba, oprala lepo v domačem pralnem stroju. Zato predlagam, da bi tudi naprej veljali še dodatni popusti za tiste, ki imajo 'posteljo' s seboj. Prav denarnica je tista, ki vsakogar spravi k razmišljanju. Lansko leto sem bil s svojim 'žakljem' precej osamljen, še celo v Avstriji. Pa je treba le malo truda. Te vreče so se vsaj lani dobile že kar v kakšni športni trgovini, v planinskih društvih in Planinski zvezi, pa tudi v nekaterih kočah.

Ko vas bodo noge letoš v vodile po samotnih gorskih potih, bosta torej v nahrbtniku še bombažna spalna vreča in priročni 'smetnjak', ki ga boste izpraznili šele v dolini. Noči bodo bolj sveže, gorska jutra pa še bolj kristalno čista.

VEČINA ŠKODLJIVIH VPLIVOV NA GOZD ŠE NI POJASNJENIH

POSKODOVANOST NAŠIH GOZDOV

EDO KOZOROG

Slovenski gozdovi danes pokrivajo več kot polovico naše krajine, ki je bila nekoč skoraj v celoti gozdnata. V našem prostoru je namreč gozd najvišje razvita ekosistemska tvorba.

Ovisnost in odnos do gozda sta se do danes močno spreminjala in se še spreminjata. Podobno kot v drugih razvitih evropskih deželah se tudi pri nas vse bolj zavedamo, da les ni največje bogastvo gozdov. Mnogo pomembnejše so tako imenovane splošno koristne funkcije gozdov, kot so uravnavanje vodnega režima in klime, čiščenje zraka, varovanje zemljišč in objektov, rekreacijska vloga ter kulturno estetska vloga gozda. Gozd je tudi edini življenjski prostor mnogim organizmom. Če povemo še drugače: les bi lahko, kot nafto, uvažali, naštetje vloge gozda pa so povezane s kvaliteto bivanja v naši krajini ali celo s preživetjem.

Zato ni čudno, da tudi našo javnost vse bolj zanima stanje gozdov, saj že dolgo vemo, da so zaradi različnih vplivov močno prizadeti, nekatere drevesne vrste pa celo vidno izumirajo. Glede na to, da rezultate poškodovanosti vse bolj uporabljajo v javnosti v različnih kontekstih, mnogokrat tudi v političnih (saj ta postaja del naše vsakdanjosti), se je lani Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano odločilo, da bodo rezultate iz leta 1991 predstavili širši javnosti. Zato je 18. decembra lani sklicalo na Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani tiskovno konferenco za novinarje iz vseh novinarskih hiš.

Popis so kot vsako leto izvajali v poletnem času posebej izvežbani strokovnjaki po gozdnih gospodarstvih po metodah in kriterijih, ki jih upo-

rabljajo tudi v drugih evropskih deželah. Zajel je 13176 dreves v vzorcih koordinatne mreže 4 x 4 km po vsej Sloveniji. Rezultate je predstavil inž. Marjan Šolar, ki se s sodelavci že več let ukvarja na gozdarskem inštitutu s poškodovanostjo gozdov.

Splošno stanje slovenskih gozdov se v primerjavi z letom poprej ni bistveno poslabšalo.

Uspešen vzpon na K2

Od leta 1986, ko je 13 alpinistov iz 11 odprav izgubilo življenje na drugi najvišji gori sveta, na K-2, ni uspel nobeden od mnogoterih poskusov vzponov z južne, pakistanske strani. Več uspeha so bili deležni vzponi s severne, kitajske strani, in sicer v lanskem letu. Ameriško-avstralska odprava je dosegla vrh po severnem grebenu, 12 Japoncev pa je ob podpori 15 Šerp v stotih dneh splezalo novo smer prek severozahodne in severne stene.

»Deviški« sta ostali še dve izraziti smeri: severozahodni in severozahodni greben. Prvi že na videz predstavlja hudo preizkušnjo, v kateri se še nihče ni preizkusil, v severozahodnem grebenu pa so že leta 1975 poskusili Američani in prišli do 6500 metrov višine. 900 metrov višje so leta 1986 prišli Britanci. Leta 1982 je močna poljska odprava v severozahodnem grebenu in severni steni dosegla višino 8200 metrov.

V juliju 1991 pa sta se pod severozahodnim grebenom znašla izkušena francoska alpinista Pierre Beghin in Christophe Profit. Na začetku sta imela obilo težav in izgube časa zaradi dolgotrajnega nestabilnega vremena, ko so jima viharji onemogočali napredovanje. V tem času